

Lichaamstaal en sekspraat

Leonora van der Beek en Esther Keller

Even voorstellen...

Leonora van der Beek

- Communicatiedeskundige Kentalis, regio west, Zoetermeer
- Werkzaam binnen de doelgroep Communicatief Meervoudig Beperkten (EMB)
- Cursus Hallo Ik gevolgd bij Rita Gerkema (Kentalis).
- Veel adviezen met betrekking tot lichaam en seksualiteit in het werk als communicatiedeskundige.

Esther Keller

- Communicatiedeskundige Kentalis, regio Zuid-West (Sint-Michielsgestel)
- Werkzaam binnen de doelgroep Communicatief Meervoudig Beperkten (EMB) en DoofBlind
- Train de Trainer- cursus seksualiteit gedaan bij Ellen Suijkerbuijk en ervaring opgedaan met Hallo Ik (Rosalie Jeurissen)
- Aandachtsgebied seksualiteit bij doofblindheid
- Advisering m.b.t. lichaam en seksualiteit als communicatiedeskundige

Inhoud workshop

1. Visie?
2. Casuïstiek
3. De hermeneutische cirkel
4. Methodieken:
  1. Hallo Ik
  2. Ik Project
  3. Toolkit lichaam en seksualiteit
5. Aandachtspunten
6. Afsluiting

Visie?

Op het niveau van de organisatie:

- Is er een visie op seksualiteit beschreven?
- Zijn er protocollen voor het handelen?
- Zijn er protocollen voor seksueel misbruik?
- Is er een melding incidenten?
- Is er een hygiëne protocol?
- Hoe wordt omgegaan met hepatitis en HIV?
- Is er een ethische commissie?

Visie?

Op het niveau van het team: wordt er gesproken over:

- Visievorming seksualiteit?
- Waarden en normen?
- Grenzen?
- Seksuele intimidatie en misbruik?
- Macht en onmacht?
- Professionele beroepshouding?
- Zelfreflectie?

Visie?

Op het niveau van de cliënt:

- Is seksualiteit opgenomen in het zorgplan?
- Zo ja, hoe wordt dat ingevuld?
- Weet je waar de cliënt ongeveer zit qua (seksuele) ontwikkeling (ken je de theorie)?
- Wat is de seksuele hulpvraag van de cliënt (weet je hoe je deze kunt verduidelijken)?
- Heeft de cliënt seksuele voorlichting gehad?
- Heeft de cliënt weerbaarheidstraining gehad?
- Hoe is het gesteld met de sociale vaardigheden van de cliënt?

Communicatie

- Bij de EMB doelgroep zijn niet alle voorwaarden voor de taalontwikkeling en daarmee de voorwaarden om goed te leren communiceren optimaal aanwezig.
- Iedere client communiceert op zijn eigen niveau en met zijn eigen mogelijkheden.
- Cognitieve mogelijkheden, interactie en taalontwikkeling, seksuele ontwikkeling en individuele sociale en emotionele beleving van ervaringen spelen een rol in hoe men over seksualiteit communiceert met de client.
- Het is belangrijk te weten wat de persoon begrijpt van communicatie en hoe iemand zelf communiceert.

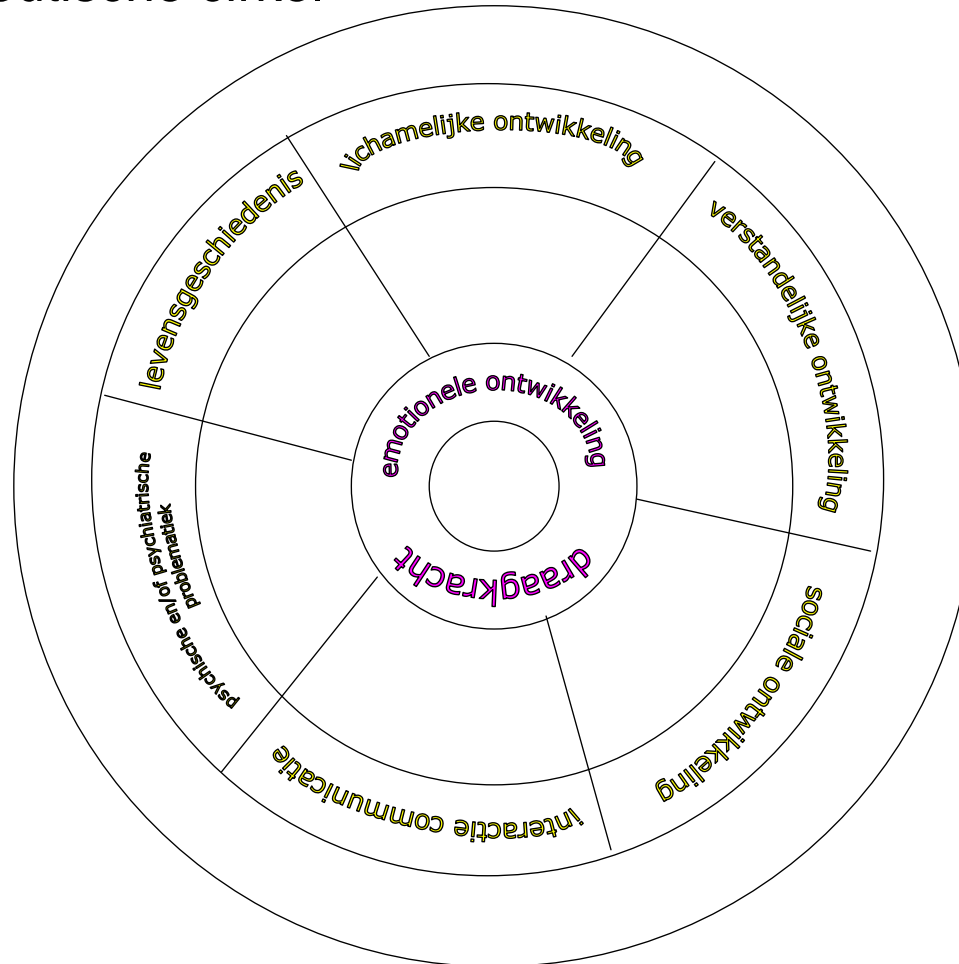
Communicatie

- Binnen het hier en nu.
- Basis in dagelijks handelen, routines, terugkerende elementen.
- Lijfelijke ervaren, beleven. Zintuigelijke informatieverwerking.
- Directe behoefte bevrediging
- Communiceren met vaste afgesproken codes
- (kort) Kunnen uitstellen van behoefte
- Vaste volgorde van handelen geeft houvast

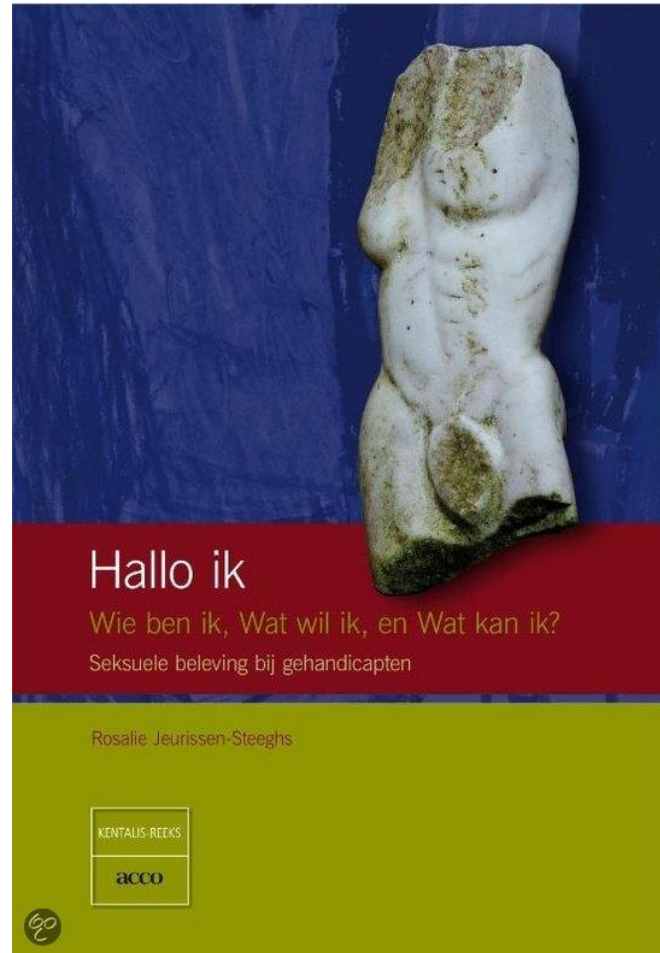

De hermeneutische cirkel

Naam :
Geb.d.:
Invuldatum:
Ingevuld door:

Hallo ik

Hallo ik

- **Training ontwikkeld door Rosalie Jeurissen**
- **Training gericht op:**
  - Stimuleren eigen lichaamsbesef
  - Leren (her-)kennen van eigen positieve en negatieve gevoelens
  - Leren benoemen van positieve en negatieve gevoelens in relaties met anderen
  - (Leren) Communiceren over seksualiteit
  - Ontwikkelen van kennis over lichaam en seksualiteit
  - Leren wat normale omgangsvormen zijn t.a.v. lichaam en seksualiteit
  - Groei van weerbaarheid

Thema's binnen "Hallo ik"

- Ik, hoe zie ik er uit, ik en jij
- Gevoel van binnen, ja-/nee-gevoel
- Persoonlijke verzorging
- Aanraken eigen lichaam, "lief zijn voor jezelf"
- Bloot
- Jongen/meisje, man/vrouw
- Groei van baby tot oudere mens
- Een "baby maken", hoe groeit een baby in de buik
- Aanraken
- Verschillende mensen
- Voorbehoedsmiddelen, SOA
- Themacursus: Ik en jij voor stelletjes

Ik project

Ik project

- Ontwikkeld door Saskia Voortman
- Een methode om het lichaamsbesef te stimuleren van mensen met meervoudige beperkingen
- Helpen met het ontdekken en begrijpen van het lichaam
- Fasen of thema's
- Activiteiten passend bij "jouw" client
- De basis van Hallo Ik en de Toolkit Lichaam & seksualiteit

Ik project

Doelstellingen:

Omgang met anderen:

- Onderscheid maken tussen jezelf en de ander.
- leren om te ervaren hoe het voelt om contact te maken met jezelf.
- Vervolgens kun je leren hoe je contact maakt met de ander.

Zelfverzorging:

- Om het eigen lichaam te kunnen verzorgen, moet je eerst je lichaam leren kennen.
- De bewustwording van lichaamsdelen die hierbij betrokken zijn, kan tijdens het Ik-project gevormd worden.

Ik project

Vervolg doelstellingen

Seksualiteit:

- Het Ik-project is in feite een begin van seksuele voorlichting.
- Er kunnen doelstellingen geformuleerd worden rondom het ontdekken van geslachtsverschillen en groei.

Communicatie:

- Om bewust te communiceren moet je leren welke signalen je met je lichaam kan afgeven.

Ik project

Fasen:

1. Romp en “grote” lichaamsdelen
2. Zintuigen en “kleine” lichaamsdelen
3. Geslachtskenmerken en groei

Thema's:

Maand	Thema / activiteiten
Januari/Februari	Lichaamsomtrek, romp, voor- en achterkant, (groei)
Maart/April	Hoofd, gezicht, haren
Mei/Juni	Zintuigen: ogen–zien, oren–horen, neus–ruiken, mond–proeven
Juli/Augustus	Herhaling /voortzetting zintuigen of seksualiteit bij enkele cliënten
September/Okttober	Handen, nagels, armen, tast
November/December	Voeten, benen

Oefening

Aanraken en ja/ nee gevoel

Maak tweetallen

één persoon is de client en de ander begeleider

Client doet ogen dicht, niet spieken!

Opdracht begeleider

Observeer de cliënt, hoe schat je de beleving in.

Maak contact

Biedt een voorwerp aan uit de doos

Persoonlijke verzorging

Toolkit Lichaam & Seksualiteit

Toolkit Lichaam & Seksualiteit

Totale ondersteunende communicatie en de visie dat iedereen recht heeft op seksualiteit en daarover op maat moet worden geïnformeerd zijn het uitgangspunt van dit communicatiemiddel

Is een communicatiemiddel bij het geven van voorlichting aan mensen met een verstandelijke beperking die volgroeid zijn.

Bedoeld om de communicatie over lichaamsbesef, masturberen en de individuele beleving van seksualiteit te ondersteunen.

Gaat niet over relaties, geboorteregeling, soa's of vrijen met partner.

Toolkit Lichaam & Seksualiteit

Bewust, tegelijkertijd en op maat gebruik maken van alle mogelijke uitingsvormen: Pictogrammen, foto's, tekeningen, gebaren, gedrag, gebruiksvoorwerpen, gesproken taal.

Op de hoogte van de sensorische informatieverwerking

Lichaamsbesef, voorlichting, stappenplan etc.

Client moet communicatie buiten/ over situatie kunnen begrijpen.

Mogelijkheid om pasfoto van client op gezicht te plakken.

Een laatste oefening

Bloot zijn

Diverse werkvormen.

Aandachtspunten

- Steeds blijven checken of deelnemer de basiskennis heeft, geen aannname daarin doen!
- Afstemmen op tempo van de cliënt
- Blijven herhalen, blijvend laten ervaren
- In hele behandeling inbedden

Afsluiting

Wat neem je mee? Waar kun je morgen mee aan de slag?

Beschikbare materialen: in stand te bekijken.

Bedenk:

Geen doel maar middel.

Op maat

Koninklijke
Kentalis

Bedankt voor uw aandacht